

Rozmarné léto

v uměleckých překladech

Háj ve Slezsku, 2016

Publikace vznikla za finanční podpory
Moravskoslezského kraje a obce Háj ve Slezsku

© Vydal Spolek Vladislava Vančury Háj ve Slezsku v roce 2016

Slovo úvodem

Vančurovy knížky výrazně promlouvaly k čtenářům v době, kdy byly převáděny z autorského rukopisu do knižního vydání. Ani čas na jejich hodnotě neubral. Ba naopak. Jsou vydávány a čteny i dnes. Slovy Milana Blahynky, významného literárního kritika a historika, „vyznačují se hlubokou kulturou slova, myšlenek, jednáním. Vyzařuje z nich úcta k mateřštině, k národní minulosti. Vedou čtenáře k novému slohu, nejen uměleckému, ale životnímu: k životu plnému, tvůrčímu, nesobecky bohatému.“

Nesporné hodnoty Vančurova díla přímo vybízejí, aby byly zpřístupněny dalším, tj. nečeských čtenářům. Mnohým, co četli některé z Vančurových děl, se může zdát velmi obtížné až nemožné udělat jazykový překlad. Zprostředkování Vančurových prací cizímu čtenáři je velkou výzvou jen pro zdatné překladatele. Vyžaduje dokonalou znalost autorových textů, jazykových zvláštností a archaismů, stylistických obrátů, citu pro realie, aby i cizí čtenář měl z četby stejný zážitek a pocity jako čtenář český.

Tato brožurka, kterou berete do rukou, si klade drobný cíl – ukázat na erudici, zájem a šíři překladatelské práce díla Vančury. Byl vybrán jeden příběh z novely *Rozmarné léto*, na němž jsou prezentovány překlady do deseti jazyků: polštiny, němčiny, maďarštiny, ruštiny, slovenštiny, bulharštiny, angličtiny, španělštiny, italštiny, francouzštiny.

Každý z těchto překladatelských počinů by si zasloužil krátké glosy, přibližující práci toho kterého překladatele, jeho vztah k českému jazyku a kultuře, vztah k Vančurovi apod. Není snadné nahlédnout pod pokličku motivů, jejichž výsledkem je cizojazyčný překlad.

Mnohé odváá čas nebo čeká na doplnění. Drobné glosy lze v tuto chvíli udělat ke dvěma překladům.

První glosa má vztah k vůbec prvnímu překladu Rozmarného léta do španělštiny, jenž inicioval Spolek Vladislava Vančury. Ke spolupráci byla přizvána vynikající překladatelka Eva Máňková a ještě kubánský bohemista Sergia Valdéz. Při uvedení knížky do světa zazněla tato slova: „Vydání španělské verze Rozmarného léta je krásným zrnkem písku v nikdy nekončícím díle sbližování kultur a světů, které my všichni zastupujeme“. Byla pronesena v lednu 2008 ústy paní Montalvo Ávaréz, chargé d'affaires Kubánské republiky v Praze.

Druhá glosa je malým vyznáním bulharského bohemisty a překladatele Vasila Samokovlieva: „Mám moc rád Vladislava Vančuru a jeho tvorbu. Jako překladatel do bulharštiny jsem měl to velké štěstí přeložit tři jeho díla. Jsou to Pekař Jan Marchoul, Rozmarné léto a Markéta Lazarová, což mi přineslo radost a uznání.“ Za překlad Rozmarného léta obdržel Vasil Samokovliev nejprestižnější profesionální cenu Svazu bulharských překladatelů za nejlepší překlad roku 1995.

Cizojazyčné překlady Rozmarného léta mají v řadě případů svou osobitou výtvarnou a grafickou podobu. Proto i v brožůře překladové texty jsou doprovázeny obrázky příslušných vydání.

Spolek Vladislava Vančury, který připravil rovněž výstavu uměleckých překladů Rozmarného léta v hájeckém infocentru u příležitosti 125. výročí narození autora, byl by rád, kdyby brožura posloužila k rozšíření povědomí o díle Vladislava Vančury a přispěla čtenáři k nahlédnutí do tajů cizích jazyků.

Ladislav Ludvík

VLADISLAV VANČURA

ROZMARNÉ LÉTO

V. Vančura

1926

DRUŽSTEVNÍ PRÁCE – PRAHA

Ukázka z prvního vydání Rozmarného léta v roce 1926

Antonín Důra.

Dozpívav svoji písničku, veliký Antonín složil ruce na zádech a maní dýchal na kuličku teploměru. Sloupec téměř neúplatný sotva se pohnul a Důra znamená tuto řádnost měl několik myšlenek, jež se vystřídaly v sledu míšených karet.

Tento způsob léta, děl vposled, odvraceje se od přístroje Celsiova, zdá se mi poněkud nešťastným. Je chladno a můj dech, jakkoliv jsem nepozřel vody, je mrazivý. Který měsíc nám zbývá, jestliže ani červen není dost vhodný, abychom pečovali o zdraví a o tělesnou čistotu?

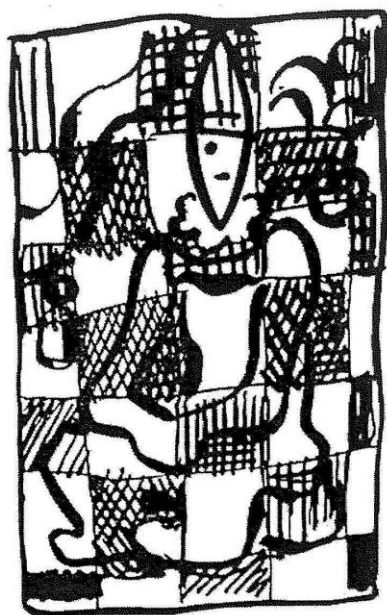
Nuže, ať je podnebí příznivé čili nic, tyto věci nesnesou odkladu.

Řka to ujal se mistr řemene, svlékl svůj šat a dívaje se dolů do vody, jež zrcadlila jeho dlouhé zarostlé nohy, roubení basenu a nebeskou bář, znamenal obraz obrácené nádoby, kterou kdosi neuměle postavil právě na okraj, a dodal:

Ách, plovárna a tato číška jsou prázdný.

Vladislav Vančura: Rozmarné léto. Praha: Odeon – J. Fromek, 1926. Str. 8-10.

Taktéž Praha: Družstevní práce, 1926.

Polský překlad

Antoni Dura

Skończywszy nucić piosenkę, wielki Antoni Dura założył ręce w tył i począł z uporem chuchać na kulkę termometru. Słupek rtęci, jakby nie przekupny, ledwie drgnął, a panu Durze ten powtarzający się od pewnego czasu regularnie fakt nasunął kilka myśli, które przesuwały się w jego głowie szybko niczym tasowane karty.

— Ten rodzaj lata — rzekł w końcu, odwracając się od przyrzędu Celsjusza — wydaje mi się trochę niefortunny. Jest chłodno, a mój oddech, mimo iż nie oglądałem wody, jest mroźny. Jeżeli nawet czerwiec nie jest dość odpowiedni, to któryż miesiąc nam pozostaje na troskę o zdrowie i czystość ciała? Ha, pogoda odpowiednia czy nie, te sprawy nie cierpią zwłoki.

To powiedziawszy, łaźiebny odpiął pas, zdjął szaty i spoglądając w dół, na wodę, która odzwierciedlała jego długie, owłosione nogi, obramowanie basenu i kopułę niebieską, obserwował obraz odwróconego do góry dnem naczynia, które ktoś niezręcznie postawił na krawędzi basenu. A po chwili dodał:

— Ach, pływalnia i ten oto basenik są puste.

Vladislav Vančura: Kapryśne lato. Katowice: Śląsk, 1964.

Překlad Zdzisław Hierowski. Str. 15.

Německý překlad

Antonin Dura

Als der große Antonin sein Lied zu Ende gesungen hatte, verschränkte er die Hände auf dem Rücken und pustete unwillkürlich auf das Kölbchen des Thermometers. Die so gut wie unbestechliche Säule jedoch bewegte sich kaum, und Dura kamen angesichts dieser Redlichkeit einige Gedanken, die einander ablösten wie die Karten beim Mischen.

„Diese Art des Sommers“, sprach er schließlich, sich abwendend von dem Geräte des Herrn Celsius, „scheint mir einigermaßen unglücklich. Es ist kalt, und mein Atem ist frostig, obwohl ich das Wasser noch gar nicht einmal angeschaut habe. Welcher Monat verbleibt uns, wenn nicht einmal der Juni uns erlaubt, für Gesundheit und körperliche Reinlichkeit zu sorgen? Nun denn, mag die Witterung günstig sein oder nicht, diese Dinge dulden keinen Aufschub.“

So sprach der Meister, schnallte seinen Riemen ab, zog sich aus, gewahrte im Wasser, das seine langen behaarten Beine, die Einfassung des Bassins und das Himmelsgewölbe spiegelte, das Bild eines umgekehrten Gefäßes, das jemand zu dicht an den Rand gestellt hatte, und fügte hinzu: „Ach, das Schwimmbad ist leer und dieser Becher auch.“

Vladislav Vančura: *Launischer Sommer*. Berlin: Rütten Loening, 1971.

Překlad Gustav Just. Str. 11-12.

Antonín Důra

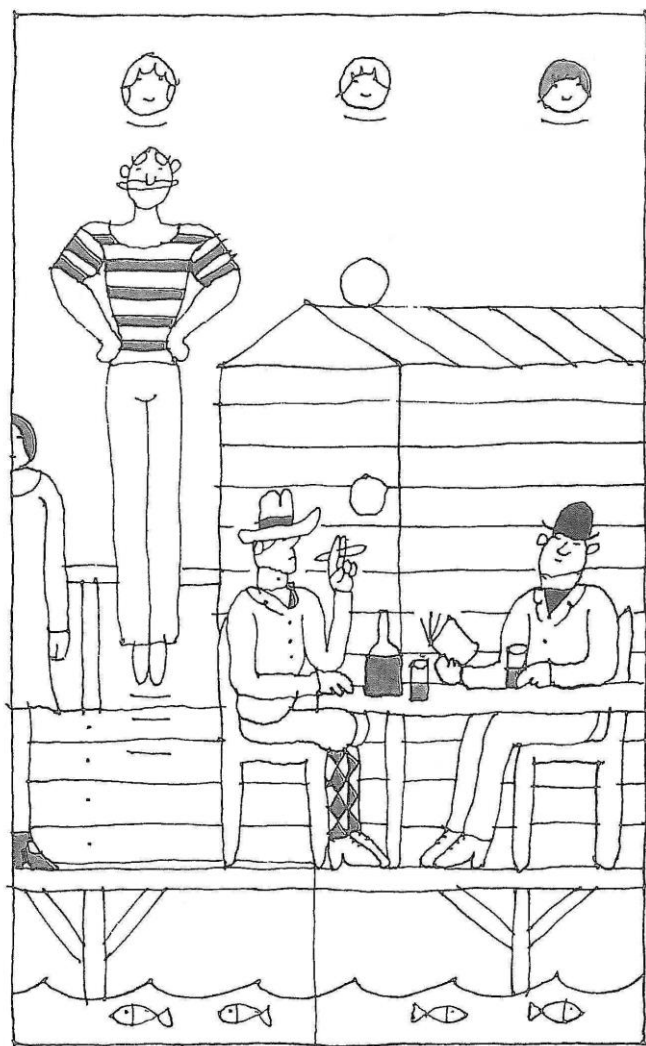
Eldalolván dalocskáját a nagy Antonín, egymásba tette kezeit a keresztcsontján, s gépiesen rálehelte a hőmérő gömbjére. A csaknem megvesztegethetetlen higanyoszlop alig moccant valamit, és Důra e gáncstalanság láttán néhány gondolatot pergetett le agyában a kártyakeverés sebességével.

– A nyárnak ez a módja – szólt végül, elfordulva Celsius műszerétől – kissé szerencsétlennek tűnik nekem. Hűvös van, és leheletem, jóllehet nem fogyasztottam vizet, fagyos. Mely hónap marad számkra hátra, ha már a június sem elég kedvező arra, hogy egészségünkéről és testi tisztaságunkról gondoskodjunk?

Nos, akár megfelelő az éghajlat, akár nem, ezek a dolgok nem tűrnek halasztást.

Imígyen szólván, a mester megragadta nadrágszíját, levetette öltözkékét, s letekintett a vízre, melynek felszíne híven visszatükrözte hosszú, szőrös lábát, azonképpen a mennyboltot is és egy kis edényt, melyet valaki ügyetlenül éppen a medence szélére állított. Mindezt látván a víztükrőben, a mester megjegyezte még:

– Ah, az uszoda és ez a pohár üres.

Антонин Дура

Допев свою песенку, длинный Антонин заложил руки за спину и нечаянно дохнул на шарик термометра. Почти неподкупный столбик чуть шевельнулся, и в голове Дуры эта исполнительность вызвала цепь мыслей, сменивших друг друга в порядке тасуемых карт.

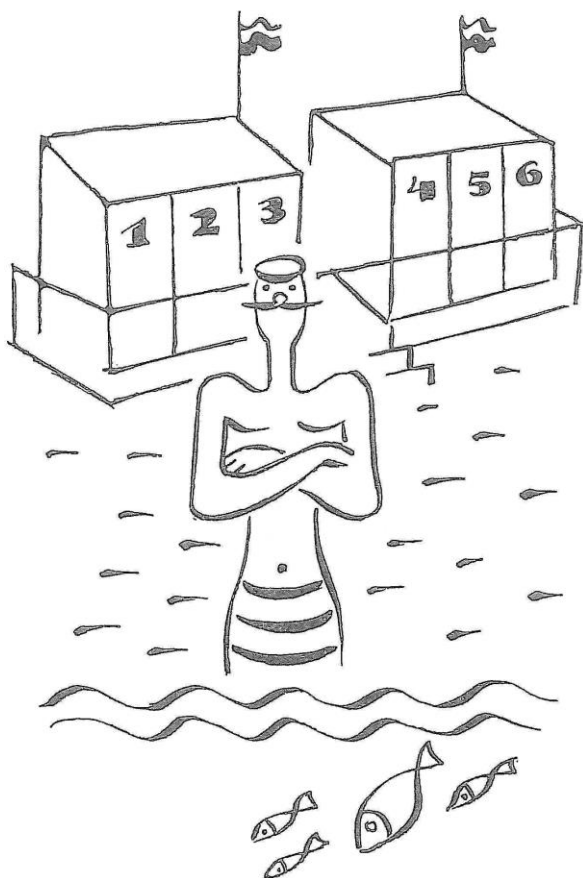
— Такой характер лета, — промолвил он затем, отворачиваясь от Цельсиева прибора, — не предвещает ничего хорошего. Холодно, и мое дыхание, хоть я не глотал воды, леденит. Какой же еще месяц остается нам, если даже июнь не дает возможности позаботиться о здоровье и телесной чистоте? Но, благоприятна погода или нет, эти дела не терпят отлагательства.

С этими словами маэстро снял ремень, разделся и, глядя вниз, на воду, отражающую его длинные волосатые ноги, стенки бассейна и небесный купол, увидел себя как перевернутый сосуд, кем-то неумело поставленный на самом краю.

— Ах, купальня и эта чарка — пусты, — промолвил он.

Владислав Ванчура. Избранное в 2 томах. Москва: Художественная литература, 1982.

Перевод: Д. Горбова. Стр. 232.

Slovenský preklad

ANTONÍN DŮRA

Dokončiac svoju pesničku, veľký Antonín založil ruky za chrbát a mimovoľne dýchal na guľôčku teplomeru. Stĺpec takmer nepodplatný sa ledva pohol a Důra, keď si všimol túto náležitosť, mal niekoľko myšlienok, ktoré sa vystriedali v slede kariet pri miešaní.

Tento spôsob leta, vravel naostatok, obracajúc sa od prístroja Celziovho, sa mi zdá tak trochu nešťastný. Je zima a môj dych, hoci som si vody neglgoľ, je mrazivý. Ktorýže mesiac nám ostane, keď ani jún nie je vhodný na to, aby sme sa starali o zdravie a telesnú čistotu?

Teda, či je podnebie priaznivé, či nie, tieto veci ne-
znesú odklad.

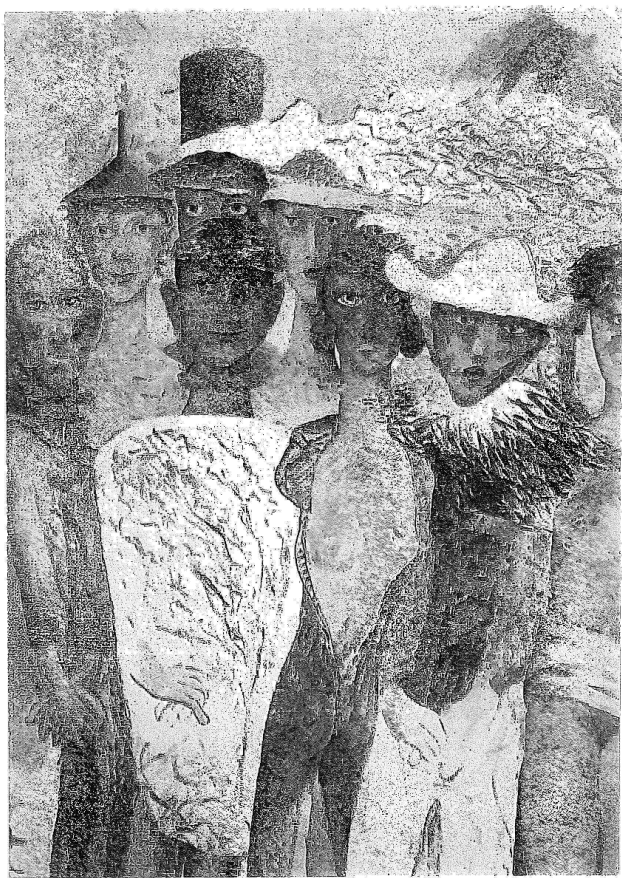
Po týchto slovách sa majster chopil remeňa, zobliekol si šat a pozerajúc dolu do vody, čo odrážala jeho dlhé chlpaté nohy, okraje bazéna a nebeskú klenbu, vytvoril obraz obrátenej nádoby, ktorú ktosi nešikovne postavil práve na okraj, a dodal:

Ach, plaváreň a táto čiaška sú prázdne.

Vančura, Vladislav: Markéta Lazarová. Rozmarné leto.

Bratislava: Slovenský spisovateľ 1990. 237 s.

Preklad: Daniel Hevier. Str. 145-146.

АНТОНИН ДУРА

Като допя песента си, снажният Антонин скръсти ръце отзад и неволно дъхна към топчето на термометъра. Почти неподкупното стълбче едва забележимо трепна и, отчитайки тази изрядност, Дура бе споходен от няколко мисли, които се занизаха една през друга като при бъркане на карти.

— Капризите на това лято — рече той впоследствие, загърбвайки уреда на Целзий, — ми се струват малко прекомерни. Студено е и дъхът ми, макар да не съм пил вода, е леден. Че кой друг месец ни остава, щом дори юни не е достатъчно пригоден да се погрижим за своето здраве и за телесната си чистота? Е, благоприятен климатът или не, тези неща не търпят отлагане.

И като каза това, специалистът по плажните дела разкопча колана, смъкна дрехите си и загледан във водата, отразяваща дългите му космати крака, парапета на басейна и небесния купол, улови образа на обърнат съд, поставен несръчно от някого съвсем накрая, след което добави:

— Ах, къпалнята и тази чаша са празни!

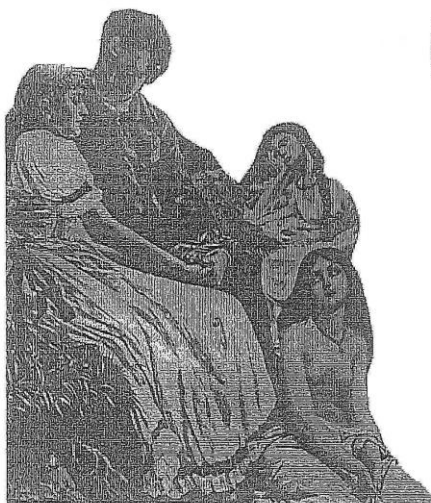
Владислав Ванчура: Капризно лято. Малка чешка библиотека № 2/1995.

София: Софийски университет „Св. Климент Охридски“, 1995.

Превод Васил Самоковлиев. Стр. 6.

* * * * МАЛКА ЧЕШКА БИБЛИОТЕКА * * * *

№2/1995

* * * * * № 2 / 1995 * * * * *

„КАПРИЗНО ЛЯТО“ ОТ ВЛАДИСЛАВ ВАНЧУРА
В ПРЕВОД НА ВАСИЛ САМОКОВЛИЕВ

* ЛИТЕРАТУРНО ПРИЛОЖЕНИЕ НА „ХОМО БОХЕМИКУС“ *

Anglický překlad

ANTONY HUSSEY

Having finished his song, Antony the Great clasped his hands behind his back and started breathing stealthily onto the ball of the thermometer. The column was virtually implacable in the face of such bribery and barely moved. Making a mental note of its probity, Mr Hussey found several thoughts taking turns to run through his head, like a sequence of shuffled cards.

Words finally broke his silence as he turned his back on the apparatus of Anders Celsius. "Such a summer, seems to me, spells misfortune. It is cold and I have ice on my breath, no matter that I haven't been taking draughts of water. What month is left to us, in which we might take care of our health and purify our bodies, when even June proves unpropitious for this purpose?

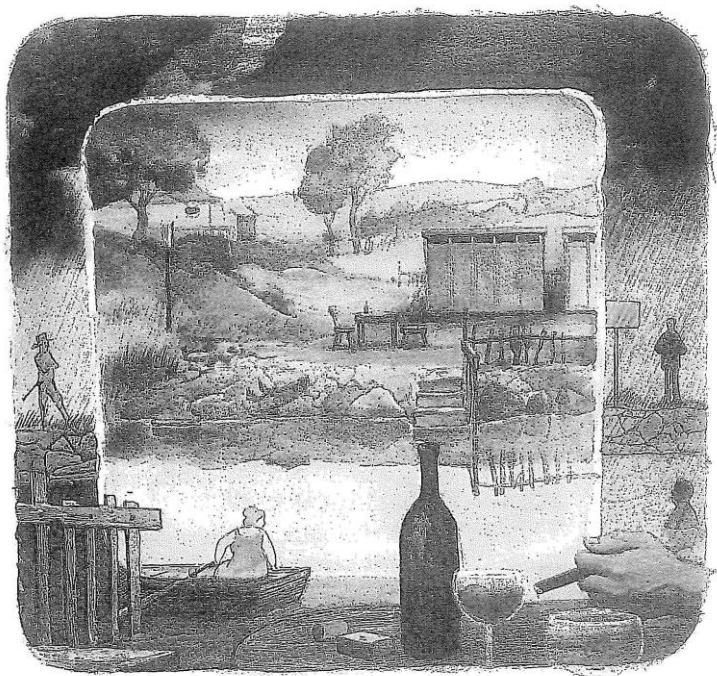
Very well, then. Be the climate propitious or not, such things brook no delay."

With these words the master lifeguard proceeded to undo his belt, remove his clothes and look down at the water in which his long hairy legs, the edge of the pool and the heavenly firmament were mirrored. He noticed the reflection of an up-turned glass, which someone or other had placed crudely right on the edge, and added:

"Ah well. A swimming-pool empty of people and a cup empty of drink."

Vladislav Vančura: Summer of Caprice. Prague: Charles University in Prague, 2006.

Překlad: Mark Corner. Str. 14-16.

ANTONIO DURA

Habiendo terminado su canto, el gran Antonio se cruzó las manos tras la espalda e, involuntariamente, sopló en el recipiente de mercurio del termómetro. La columna casi implacable, apenas se movió, y Dura, registrando su consecuente actitud, persiguió varias ideas que se alternaban como si se peinara la baraja.

Esta modalidad del verano, declaró finalmente, virándole la espalda al aparato de Celso, me parece ser un tanto desafortunada. Hace frialdad y mi aliento, a pesar de que no haya ingerido agua alguna, está helado. ¿Qué mes nos quedaría, si ni siquiera junio fuese suficientemente conveniente para atender nuestra salud y limpieza corporal?

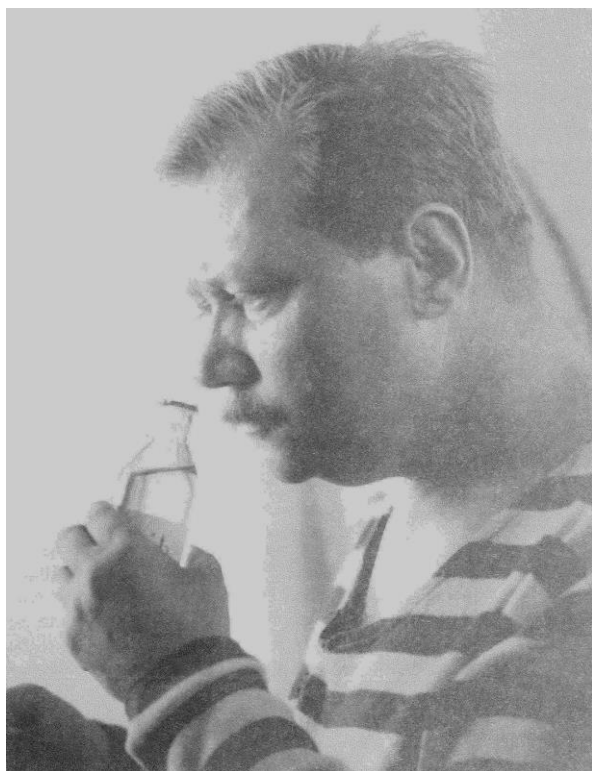
Pero independientemente de si el tiempo sea favorable o no, esas cosas no se pueden aplazar.

Profiriendo esas palabras, el maestro se aflojó el cinto, se quitó la ropa y, mirando hacia abajo, hacia el agua que reflejaba sus largas piernas velludas, el borde de la piscina y la bóveda celeste, tomó nota de una vasija virada que alguien poco hábil había colocado en el mismo borde, y agregó:

Ay, el nadadero y esa copa están vacíos.

Vladislav Vančura: Un verano caprichoso. Háj ve Slezsku: Orego, 2008.

Překlad: Eva Máňková. Str. 16.

Italský překlad

ANTONÍN DŮRA

Finito di cantare la sua canzonetta, il grosso Antonín incrociò le mani dietro la schiena e senza pensarci alitò sulla bolla del termometro. La pressoché incorruttibile colonnina quasi non si mosse e Důra, notando questa probità, ebbe alcuni pensieri che si susseguirono nell'ordine delle carte mischiate.

Questo modo di essere dell'estate, disse in ultimo, allontanandosi dallo strumento di Celsius, mi sembra un po' infausto. Fa freddo e sebbene io non abbia ingoiato dell'acqua, il mio alito è gelido. Se neppure giugno è abbastanza propizio, quale mese ci resta per avere cura della salute e della pulizia del corpo?

Ebbene, che il clima sia favorevole o no, queste cose non ammettono rinvii.

Così dicendo, il maestro di nuoto portò le mani alla cinghia, si tolse gli abiti e guardando in basso l'acqua che rifletteva le sue lunghe gambe pelose, il bordo della piscina e la volta celeste, notò l'immagine di una stoviglia capovolta che qualcuno aveva poggiato senza garbo proprio sul margine, e aggiunse:

Ahimé, lo stabilimento e questo calice sono vuoti.

Vladislav Vančura: Un'estate capricciosa. Praga: Universitas Cardina di Praga, 2013. Překlad: Dario Massimi. Str. 14-16.

ANTONIN DURA

Ayant fini de chanter son petit air, le grand Antonin serra ses deux mains dans le dos et souffla machinalement sur la petite boule du thermomètre. La colonne, quasi incorruptible, résista. Constatant cette preuve de la justice, quelques idées effleurèrent la tête d'Antonin en se suivant dans l'ordre des cartes brouillées.

– Ces manières de l'été, dit-il en se détournant enfin de l'appareil d'Anders Celsius, me semblent plutôt pitoyables. Il fait froid et mon souffle reste glacé quoique je ne boive point de l'eau. Quel mois nous reste-t-il si juin ne convient plus aux soins du corps et de la santé ? Eh bien, que le temps s'y prête ou non, ces choses-là ne supportent pas de report.

Ayant dit cela, maître Dura desserra sa ceinture, ôta ses vêtements et jeta un œil sur l'eau où se reflétaient ses longues jambes poilues, la bordure de la piscine et la voûte céleste. Il remarqua, en outre, l'image inversée d'un récipient qu'on avait placé malhabilement au bord de l'eau et déclara :

– Bon dieu, cette piscine et ce verre sont bien vides.

* * *

Obsah

Slovo úvodem	1
Ukázky z Rozmarného léta	
První vydání z roku 1926	4
Polský překlad	6
Německý překlad	8
Maďarský překlad	10
Ruský překlad	12
Slovenský překlad	14
Bulharský překlad	16
Anglický překlad	18
Španělský překlad	20
Italský překlad	22
Francouzský překlad	24

Rozmarné léto

je taky kulturně společenským festivalem v Háji ve Slezsku. Tradice byla založena v roce 1991 u příležitosti 100. výročí narození Vladislava Vančury v Háji ve Slezsku. Od té doby je místem, kam přijíždějí osobnosti kulturního, politického a veřejného života. Kupříkladu zde byli básníci Miroslav Florian, Karel Sýs, Karel Boušek, prozaici Alexej Pludek, Jiří Stano, poslanci Parlamentu České republiky, senátoři, první československý kosmonaut Vladimír Remek a další. Setkávají se zde lidé, co si oblíbili Vančuru, festivalový program a slezskou krajinu pod Ostrou hůrkou.

Organizátorem akce je Spolek Vladislava Vančury Háj ve Slezsku, pro jehož členy a příznivce se stává měsíc červen svátkem v jejich činnosti.

Kresba Miroslava Psoty

Rozmarné léto v uměleckých překladech

Sestavil a graficky upravil
Ladislav Ludvík

Ilustrace převzaty z prvních vydání prezentovaných překladů

Náklad
100 výtisků

© Vydal Spolek Vladislava Vančury Háj ve Slezsku v roce 2016

Tisk
Kniharství Dandy
www.kniharstvi-dandy.eu